

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף טז

למדנו שכלי זכוכית מטמאים מדרבנן משום שעשאוּם חכמים ככלי חרס.

להבנת הסוגיא נבאר בקצרה את המושגים המופיעים בדף:

👁️ לכלי חרס יש דינים מיוחדים:

- כלי חרס נטמא מאוירו: כגון שתלה שרץ בתוך אויר הכלי הכלי חרס אפילו אין השרץ נוגע בכלי - הכלי חרס נטמא. לעומת זאת אם יגע שרץ בגב הכלי חרס, כלומר בדפנות הכלי מבחוץ - הכלי חרס טהור.
- לכלי חרס אין טהרה במקוה, ושבירתם מטהרת אותם.

👁️ דיני כלי מתכות:

- פשוטיהן (= כלי ללא בית קיבול כגון סכין) ומקבליהן (= כלי עם בית קיבול כגון כוס) מקבלים טומאה.
- לכלי מתכות יש טהרה במקוה, וגם שבירתם מטהרת אותם. ואם לאחר שבירתם חזר ועשה מהם כלים הם חוזרים לטומאתם הישנה (יוסבר להלן).

👁️ דיני כלי עץ, כלי עור, כלי עצם, כלי זכוכית:

- פשוטיהן טהורים ומקבליהן טמאים.
- יש להם טהרה במקוה, וגם שבירתם מטהרת אותם. ואם לאחר שבירתם חזר ועשה מהם כלים הם מקבלים טומאה רק מכאן ולהבא, ואינם חוזרים לטומאתם הישנה.

הגמרא מקשה שאם דינים של כלי זכוכית הוא ככלי חרס א"כ מדוע הם מקבלים טומאה מגבם? והרי כלי חרס אינו נטמא מגבו אלא רק מאוירו? הגמרא מתרצת שכיון שאם הכלי זכוכית נשברו יש להם תקנה להתיכם ולחזור ולעשות מהם כלים (בדומה

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

לכלי מתכות שאפשר להתיכם ושוב לעשות מהם כלים), עשאו חכמים ככלי מתכות והם נטמאים מגבם.

ולמרות שכלי מתכות פשוטיון טמאים בכל זאת כלי זכוכית פשוטיון טהורים, כדי שיהיה היכר שטומאת כלי זכוכית היא מדרבנן ולא יבואו לשרוף תרומה שנטמאה מחמת כלי זכוכית. (= רק תרומה שנטמאה מדאורייתא צריך לשרפה, לעומת זאת תרומה שנטמאה בטומאה מדרבנן אסור לשרפה ואסור לאוכלה).

טומאה ישנה:

כלי מתכת שנטמא ואח"כ נשבר הרי הוא נטהר מטומאתו. ואם אח"כ תיקן את הכלי, גזרו חז"ל שהכלי יחזור לטומאתו הישנה שהיתה לו קודם שנשבר.

הגמרא מביאה טעמים שונים לגזירה זו: **1.** שלא תשתכח תורת מי חטאת. כלומר שכלי שנטמא ממת הרי הוא טמא שבעה ימים, ובנוסף צריך להזות עליו ממי חטאת (= מים שיש בהם אפר פרה אדומה) ביום השלישי וביום השביעי. חששו חז"ל שאדם שכליו נטמאו ממת לא ירצה לחכות שבעה ימים, וכדי לטהר את הכלי מיד באותו יום הוא ישבור אותו ואח"כ יתקן אותו, ובכך תשתכח תורת מי חטאת. **2.** אנו חוששים שמא הוא לא יעשה בו נקב בגודל כזה שהוא מטהר את הכלי, דהיינו נקב בגודל של 'מוציא רימון'. **3.** שמא יאמרו שטבילה בת יומא עולה לה. כלומר שהרואה שמשתמשים בכלי באותו יום שנטמא יטעה לומר שלא צריך הערב שמש לאחר טבילה, והוא אינו יודע ששברו את הכלי לאחר שהוא נטמא ואח"כ תיקנו אותו, ולכן גזרו חז"ל שיחזרו לטומאתו הישנה.

גזירה נוספת מ'גזירת שמונה עשרה דבר':

נחלקו בית שמאי ובית הלל במניח כלים תחת הצינור לקבל בהם מי גשמים, האם המים הנאספים בכלים נחשבים כמים שאובים והם פוסלים את המקוה או לא.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הצינור עצמו לא נחשב ככלי, והמים העוברים בו לא נחשבים למים שאובים. משום שמדובר כאן בצינור ש'קָבְעוּ וּלְבַסּוּף חֶקְקוּ', כלומר שקודם קבע את הצינור בקרקע ואז הוא כבר אינו נחשב לכלי, ואח"כ חקק בו בית קיבול. ולכן המים העוברים בו לא נחשבים כמים שעברו בכלי, ואינם מים שאובים. **הנידון כאן הוא על המים שנאספו בכלי לאחר שירדו מהצינור.**

רב משרשיא מבאר את מחלוקתם: לדעת כולם אם הניחם בשעה שנאספו העננים ועמד לרדת גשם - המים נחשבים למים שאובים, כיון שהתכוון לכך שיאספו המים בכלים. ואם הניחם בשעה שאין עננים - לדעת כולם המים אינם נחשבים כמים שאובים, כיון שלא התכוון כלל לאסוף את המים.

מחלוקתם היא כשהניחם בשעה שנאספו העננים ועמד לרדת גשם, ואח"כ התפזרו העננים ויצא האיש למלאכתו והסיח דעתו מהכלים, ואח"כ שוב נאספו העננים וירד גשם. לדעת בית הלל כיון שהתפזרו העננים בטלה מחשבתו הראשונה (לאסוף את המים בכלים) והסיח דעתו וסבר ששוב לא ירד גשם, ולכן המים שנאספו בכלים לא נחשבים לרצונו ואינם מים שאובים. ולדעת בית שמאי לא בטלה מחשבתו הראשונה והמים הנאספים בכלים הם מים שאובים ופוסלים את המקוה.